

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Diaarinumero: VN/25733/2021-OKM 334
Lausuntopalvelu

Lausunto valtioneuvoston selontekoluonnoksesta – Uutta suuntaa Suomen digitaaliseen kompassiin

Medialiitto kiittää mahdollisuudesta antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausunto Suomen digitaalisen kompassin selontekoluonnoksesta ja lausuu näkemyksensä seuraavaa:

Pääviestit

Medialiitto pitää selontekoluonnosta kokonaisuutena oikeansuuntaisena. Digitaalisen kehityksen tulee kuitenkin vahvistaa demokratiaa, luottamusta ja sivistystä. Kotimaisen riippumattoman journalismin, luotettavan tiedonvälityksen sekä kansalaisten media-, informaatio- ja tekoälylukutaidon merkitys yhteiskunnan resilienssille ja toimintakyvylle on keskeinen. Jatkovalmistelussa ja toimeenpanossa on tarpeen tunnistaa informaatioresilienssi digitalisaation keskeisenä ulottuvuutena sekä varmistaa, että data- ja tekoälypolitiikka rakentuu läpinäkyvyydelle, tekijänoikeuksien kunnioittamiselle ja kansalaisten oikeusturvalle.

Yleiset huomiot ja keskeiset ehdotukset

- Digikompassissa demokratia, luottamus ja informaatioresilienssi tulisi tunnistaa nykyistä selkeämmin digitalisaation ydinulottuvuuksina. Disinformaatio ja tekoälyavusteinen manipulointi ovat keskeisiä yhteiskunnallisia haasteita, joihin vastaaminen edellyttää sekä vahvaa medialukutaitoa että toimivaa, riippumatonta journalistista mediaympäristöä. Journalismin rooli luotettavan tiedon infrastruktuurina ja sivistyksen perustana tulisi sanoittaa digikompassissa selkeästi.
- Media-, informaatio- ja tekoälylukutaito tulee nostaa digikompassissa selkeästi määritellyksi ja resursoiduksi kokonaisuudeksi. Erityisesti lähdekritiikki, journalismin tunnistaminen, algoritmien vaikutusten ymmärtäminen sekä

tekoälyn tuottaman sisällön arviointi ovat keskeisiä kansalaistaitoja. Mediakasvatuksen pysyvät rakenteet, opettajien täydennyskoulutus ja toimijoiden välinen koordinaatio ovat edellytys tavoitteiden saavuttamiselle.

- Digikompassissa tulisi korostaa luotettavan tiedon ja journalistisen tietoinfrastruktuurin merkitystä osana sivistystä, demokratiaa ja kokonaisturvallisuutta. Uutismedian saavutettavuus, toimintavarmuus ja edellytykset tuottaa ajantasaista, luotettavaa tietoa ovat keskeisiä myös häiriö- ja kriisitilanteissa.
- Data- ja tekoälypolitiikassa tulee varmistaa tekijänoikeuksien kunnioittaminen, käytettävän aineiston alkuperän läpinäkyvyys ja jäljitettävyys sekä toimivat lisensiointikäytännöt. Generatiivinen tekoäly nojaa usein tekijänoikeudella suojattuihin sisältöihin, minkä vuoksi reilu arvontajako, ennakoitava sääntely ja avoimuus koulutusdatan lähteistä ovat edellytyksiä kestäväälle ja luottamusta herättävälle tekoälyekosysteemille.
- Julkisen hallinnon digitalisaatiossa ja tekoälyn hyödyntämisessä tulee painottaa avoimuutta, läpinäkyvyyttä ja kansalaisten oikeusturvaa. Digikompassissa tulisi tunnistaa mahdollisuudet, joita digiteknologiat tarjoavat julkisuusperiaatteen vahvistamiselle ja viranomais toiminnan avoimuuden lisäämiselle. Tämä tukee sekä kansalaisten tiedonsaantia että journalismin mahdollisuuksia vahvistaa luottamusta ja osallisuutta.

Medialiitto pitää digikompassin kokonaisuutta oikeasuuntaisena, mutta katsoo, että vaikuttavuus edellyttää edellä kuvattujen teemojen kirjaamista selkeästi myös konkreettisiin toimenpiteisiin ja mittareihin. Digitaalisen kehityksen tulee tukea demokraattisen yhteiskunnan peruspilareita: luotettavaa tietoa, sananvapautta ja sivistystä.

Medialiitto ry

Jukka Holmberg
toimitusjohtaja

Riikka Tähtivuori
edunvalvontajohtaja

Medialiitto on media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestö. Jäsenjärjestömme ovat Aikakausmedia, Graafinen Teollisuus, RadioMedia, Suomen Kustannusyhdystys ja Uutismedian liitto. Yhdessä edustamme noin 600:aa yritystä uutismedian, aikakausmedian, kirjojen ja oppimateriaalin kustantamisen sekä painamisen, radio- ja tv-toiminnan ja jakelun alueilla. Jäsenyritykset työllistävät Suomessa suoraan noin 21 000 henkilöä, ja liiton edustamien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto on noin 3,2 miljardia euroa.